

Udlændinge- og Integrationsministeriet

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT

vedrørende

Forslag til lov om ændring af lov om dansk indfødsret og ophævelse af lov om indfødsretsprøven af 2015 (afskaffelse af erklæringsadgangen for naturaliserede nordiske statsborgere mellem 18 og 23 år, adgang for børn af dansksindede sydslesvigere til at blive danske statsborgere som biperson, spørgsmål om danske værdier i en indfødsretsprøve, bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om udveksling af håndtryk ved grundlovsceremoni, og forhøjelse af gebyret, der betales ved indgivelse af en ansøgning om dansk statsborgerskab ved naturalisation)

7. oktober 2021

Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Indfødsret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Tel. 6198 4000
Mail uim@uim.dk
Web www.uim.dk

CVR-nr. 36977191

Sags nr. 2021-7719

1. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 18. august 2021 til den 15. september 2021 været sendt i høring hos nedenstående myndigheder og organisationer mv.

Advokatrådet (Advokatsamfundet), Amnesty International, Børnerådet, Børne- og Kulturchefforeningen, Børns Vilkår, Centralorganisationernes Fællesudvalg CFU, Danes Worldwide, Danmarks Biblioteksforening, Danmarks Rederiforening, Danmarks Rejsebureau Forening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Flygtningehjælp, DFUNK – Dansk Flygtningehjælp Ungdom, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Den Katolske Kirke i Danmark, DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur, Domstolsstyrelsen, Folkehøjskolernes Forening i Danmark, Foreningen af Udlændingeretsadvokater, Færøernes Landsstyre, Naalakkersuisut (Grønlands landsstyre), HK/Danmark, Indvandrermedicinsk klinik, Odense Universitetshospital, Indvandrerrådgivningen, Institut for Menneskerettigheder, Kirkernes Integrationstjeneste, KL, Knud Vilby (på vegne af Fredsfonden), Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed (Kvindefredsligaen), Landsforeningen Adoption & Samfund, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsorganisation af kvindekrisecentre (LOKK), Mellemfolkeligt Samvirke, Plums Fond for fred, økologi og bæredygtighed (Tidl. Fredsfonden), PRO-Vest, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Østre Landsret, Red Barnet, Refugees Welcome, Retspolitisk Forening, Rigs-

advokaten, Rigspolitiet, Røde Kors, Rådet for Etniske Minoriteter, Samtlige byretter, SOS Racisme, Work-live-stay southern denmark, Ældresagen, Ægteskab uden grænser, Aarhus Erhverv/International Community og 3 F.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har modtaget høringsvar fra:

Centralorganisationernes Fællesudvalg CFU, Danes Worldwide, Fair Statsborgerskab!, Institut for Menneskerettigheder, Den Katolske Kirke i Danmark, KL, Københavns Byret, Københavns Kommune, Rigspolitiet, Rådet for Etniske Minoriteter, SOS Racisme, Vestre Landsret, Østre Landsret og Aarhus Kommune.

De modtagne høringsvar vedlægges.

Følgende har afgivet høringsvar, men har ikke haft bemærkninger til lovforslaget, eller har ikke ønsket at udtale sig om lovudkastet:

Centralorganisationernes Fællesudvalg CFU, Københavns Byret, Rigspolitiet, Rådet for Etniske Minoriteter, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter af indholdsmæssig karakter i de modtagne høringsvar så vidt muligt opdelt efter den struktur, der er i lovforslagets bemærkninger. Udlændinge- og Integrationsministeriets kommentarer til høringsvarene er anført i *kursiv*.

Bemærkninger af teknisk og generel politisk karakter samt bemærkninger, der ikke vedrører lovudkastet, indgår ikke i høringsoversigten. Udlændinge- og Integrationsministeriet kan for en fuldstændig gennemgang af samtlige synspunkter henvide til høringsvarene, som er sendt til Folketingets Indfødsretsudvalg.

2. Høringsvarene

2.1. Generelle bemærkninger

Fair Statsborgerskab! bemærker, at punkterne i lovforslaget er så forskellige, at det kan formodes at blive svært at stemme om det samlede lovforslag i den senere afstemning.

SOS Racisme anfører, at de er positive over for at give børn af dansksindede syd-slesvigere adgang til at blive danske statsborgere som bipersoner. SOS Racisme anfører endvidere, at de er imod de øvrige dele af lovforslaget.

Socialdemokratiet, Venstre, De Konservative og Liberal Alliance indgik den 20. april 2021 en ny aftale om indfødsret. Dette lovforslag fremsættes med henblik på at skabe de fornødne lovgivningsmæssige rammer for udmøntning af de dele af aftalen, der kræver en lovændring.

2.2. Afskaffelse af erklæringsadgang for visse nordiske statsborgere

Fair Statsborgerskab! mener, at der med lovforslaget sker en tvivlsom detailregulering, idet der kun var otte personer i 2020, der opnåede dansk statsborgerskab ad denne vej. Fair Statsborgerskab! stiller endvidere spørgsmålstejn ved adgangen for naturaliserede nordiske statsborgere til at opnå dansk statsborgerskab.

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at der med lovforslaget vil være endnu en gruppe, der vil blive undtaget fra retten til at opnå statsborgerskab ved erklæring, idet retten til at opnå statsborgerskab ved erklæring indskrænkes til alene at omfatte nordiske statsborgere, som har opnået et statsborgerskab i et nordisk land ved fødslen.

Institut for Menneskerettigheder anfører, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol flere gange har tilkendegivet, at nægtelse af statsborgerskab kan have en sådan betydning for ansøgerens sociale identitet, at nægtelsen er omfattet af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til privatliv, og at diskriminationsforbuddet i artikel 14 sammenholdt med artikel 8 vil kunne finde anvendelse i disse sager om statsborgerskab. De anfører videre, at forskelsbehandling af personer, der er i en relevant sammenlignelig situation, vil udgøre diskrimination, hvis forskelsbehandlingen ikke forfølger et legitimt formål på en proportional måde. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ikke taget stilling til sager om diskrimination i adgangen til et nyt statsborgerskab på grund af aktuelt statsborgerskab. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har dog i flere sager om for eksempel adgang til uddannelse fastslået, at nationalitet/statsborgerskab kan være en særlig suspekt grund til forskelsbehandling og dermed vanskelig at retfærdiggøre.

Institut for Menneskerettigheder bemærker i den forbindelse, at det kan argumenteres for, at forslaget om at ophæve indfødsretslovens § 3, stk. 2, særligt vil ramme nordiske statsborgere med anden etnisk baggrund end nordisk og dermed udgøre indirekte forskelsbehandling på baggrund af etnicitet, og at Udlændinge- og Integrationsministeriet ikke i lovudkastet har anført tvingende eller meget tungtvæjende grunde, der i givet fald vil kunne retfærdiggøre en sådan forskelsbehandling af de to grupper.

Det er endvidere instituttets opfattelse, at der kan rejses spørgsmål om rimeligheden af at forskelsbehandle nordiske statsborgere på grundlag af, hvordan og hvornår de har opnået deres statsborgerskab. jf. herved princippet om ligebehandling i artikel 5, stk. 2 i den Europæiske Konvention om Statsborgerret, som beskriver, at staten ikke må forskelsbehandle egne statsborgere i adgangen til at få statsborgerskab.

Instituttet henviser videre til, at kravet til nordiske statsborgere om, at de skal have opnået deres nordiske statsborgerskab på anden måde end ved naturalisation, er ophævet i Norge og Sverige med henvisning til princippet i artikel 5, stk. 2, i den Europæiske Konvention om Statsborgerret, og bemærker, at de to lande finder, at

princippet også bør være vejledende for behandlingen af andre landes statsborgere.

Endelig anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at Udlændinge- og Integrationsministeriet ændrer udkastet til lovforslag således, at retten til at opnå statsborgerskab ved erklæring igen kommer til at omfatte alle unge (både nordiske og ikke-nordiske), som er opvokset her i landet.

Det fremgår af pkt. 2.1.2 i de almindelige bemærkninger til udkastet til lovforslaget, at det fremgår af den indgåede aftale af 20. april 2021, at aftaleparterne ønsker at afskaffe erklæringsadgangen for nordiske statsborgere mellem 18 og 23 år efter indfødsretslovens § 3, stk. 2. Det bemærkes endvidere, at det fortsat vil være muligt for nordiske statsborgere, som er fyldt 18, og som ikke har fået sit nordiske statsborgerskab ved naturalisation, at opnå dansk statsborgerskab ved erklæring, forudsat at visse krav til bopæl, ophold og vandel er opfyldt, jf. indfødsretslovens § 3, stk. 3.

Endvidere henvises til pkt. 3.6 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vedrørende Den fælles nordiske aftale om statsborgerskab, hvorfra baggrunden for det lempeligere krav for at opnå dansk statsborgerskab ved erklæring for statsborgere fra andre nordiske lande, stammer. Det fremgår af artikel 5 i denne aftale, at hver aftalepart kan gennemføre bestemmelser, hvorefter erhvervelse af statsborgerskab ved erklæring skal være betinget af, at den erklærende ikke har erhvervet sit statsborgerskab i førstnævnte aftaleland efter ansøgning eller i forbindelse med, at den erklærendes forældre har erhvervet statsborgerskab efter ansøgning.

2.3. Spørgsmål om danske værdier i indfødsretsprøven

Den Katolske Kirke i Danmark anbefaler, at de fem nye spørgsmål vedrørende danske værdier enten fjernes fra forslaget eller præciseres i lærebogsmaterialet. Den Katolske Kirke i Danmark bemærker, at indførelsen af de fem spørgsmål er meget uklart beskrevet, og at man kun med rimelighed kan prøve folk i værdier, som de på forhånd har haft mulighed for at studere og lære sig.

SOS Racisme mener, at det svækker demokratiet, når det kun er mennesker, der assimilerer sig fuldstændigt, og optager de "danske værdier", der bliver lukket ind, og at der er tale om gennemførelse af symbolpolitiske love og krav, der effektivt kan udelukke udlændinge fra at deltage i demokratiet. SOS Racisme stiller endvidere spørgsmålstegn ved indholdet af danske værdier.

Som det fremgår af pkt. 2.3.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vedrørende ministeriets overvejelser omkring indfødsretsprøven, følger det bl.a. af indfødsretsaf-talen af 20. april 2021, at aftaleparterne er enige om, at det er af væsentlig betydning, at ansøgeren har taget en række danske værdier til sig, og at Indfødsretsprøven af 2015 derfor skal ændres, sådan at der fremover vil blive indarbejdet fem ekstra spørgsmål om danske værdier i prøven. Spørgsmålene skal

være uforberedte, og kan f.eks. omhandle ytringsfrihed, ligestilling og forholdet mellem religion og lovgivning mv.

2.4. Grundlovsceremonier

Den Katolske Kirke i Danmark anbefaler, at kravet om håndtryk i forbindelse med deltagelse i en grundlovsceremoni afskaffes og erstattes af en anden måde at vise respekt for det danske samfund på – eksempelvis med et let buk eller lignende. Den Katolske Kirke anfører, at det at stå fremmed over for håndtrykket ikke behøver at betyde en afvisning af grundlæggende danske værdier.

Fair Statsborgerskab! mener, at det er absurd, at det fremover skal være borgmesteren eller en rådmand, som en ansøger skal udveksle håndtryk med samt forhindre ansøgers deltagelse i en anden kommune end ansøgerens bopælskommune. De anfører videre, at deres erfaring med grundlovsceremonier er, at muligheden for at deltage i en ceremoni i en anden kommune kun bliver brugt, hvis datoen i kommunen ikke passer, f.eks. grundet arbejde eller sygdom, og at de ikke har hørt om et eneste tilfælde, hvor ansøgeren var interesseret i borgmesterens køn, og at forslaget vil trække proceduren for statsborgerskab i langdrag.

Fair Statsborgerskab! bemærker endvidere, at den nærmere beskrivelse af udformningen af håndtrykket fortsat kun bliver nævnt i lovforslagets bemærkninger og ikke i selve lovteksten, hvilket tidligere er blevet kritiseret.

Endelig bemærkes, at en strammere regulering af håndtrykket virker mere som et ønske om normativ styring og symbolsk kontrol, og at reguleringen desuden virker malplaceret i en tid hvor håndtrykket er midlertidigt suspenderet.

Kommunernes Landsforening (KL) er ikke enig i, at opgaven med at forestå håndtrykket ved grundlovsceremonierne alene skal pålægges borgmesteren eller rådmand.

Kommunernes Landsforening (KL) henviser videre til deres høringssvar af 4. oktober 2018 vedrørende udkast til lovforslag om ændring af lov om dansk indfødsret og lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl., hvor af fremgår, at de opgaver, der knytter sig til tildeling af indfødsret som helhed bør varetages i statsligt regi – herunder også de i lovforslaget foreslåede ceremonier.

SOS Racisme anfører, at der ligger meget symbolpolitik i lovforslaget, især i forhold til kravet om håndtryk, og at man ikke kan vælge hvilken kommune, man vil gå til grundlovsceremoni i.

Københavns Kommune gør opmærksom på, at den foreslåede ændring, der medfører, at det alene er borgmesteren, der kan udveksle håndtryk, vil resultere i, at afholdelsen af ceremonierne vil blive en meget tidskrævende opgave for borgmesteren. Københavns Kommune påpeger endvidere, at det fortsat bør være muligt at inddrage repræsentanter for kommunalbestyrelsen til følgende opgaver: at sikre

sig ansøgernes identitet ved forevisning af gyldig legitimation, og at underskrive ansøgernes erklæringer.

Aarhus Kommune anfører, at de forholder sig positivt til at det fremover kun er borgmester eller rådmand, der kan give håndtrykket. Aarhus Kommune mener endvidere, at det er afgørende, at tjek af id og attestering på, at ansøgeren har deltaget i ceremonien og har givet håndtryk fortsat må foretages af en embedsmand. Endelig gør kommunen opmærksom på, at deres erfaring med, at standarderklæringerne udsendes til ansøgerne forinden ceremoniaholdelsen har været positive – modsat de erfaringer, der beskrives i lovforslaget som baggrund for ændringen.

Institut for Menneskerettigheder henviser til deres høringssvar af 5. oktober 2018, som instituttet udarbejdede i forbindelse med indførelsen af håndtrykskravet (udkast til lovforslag om ændring af lov om dansk indfødsret og lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (L 80)) Det fremgår af Institutts høringssvar fra 5. oktober 2018 bl.a., at der er risiko for, at tilfældigheder vil spille ind i forbindelse med afholdelsen af grundlovsceremonien og dermed tildeling af statsborgerskabet. Helt konkret kan problemet opstå, fordi grundlovsceremonien ledes af kommunens borgmester eller en rådmand, hvis køn i nogle tilfælde vil kunne være afgørende for, om ansøgere, som efterlever den religiøst begrundede praksis med ikke at give hånd til personer af det modsatte køn, opnår dansk statsborgerskab.

Udlændinge- og Integrationsministeriet henviser, for så vidt angår KL's høringssvar vedrørende opgaver i statsligt regi, til ministeriets kommentar, som fremgår af den kommenterede høringsoversigt af 26. oktober 2018 vedrørende udkast til lovforslag om ændring af lov om dansk indfødsret og lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (L 80), som vedlægges, og hvoraf bl.a. fremgår, at det efter Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse fortsat er mest passende med en lokal forankring af ceremonierne i kommunerne, som også bedst kan afholde ceremonierne i en højtidelig ramme.

Det fremgår af pkt. 2.4.2. i de almindelige bemærkninger til udkastet til lovforslaget i afsnittet ministeriets overvejelser vedrørende grundlovsceremonierne, at det på baggrund af indfødsretsaftalen af 20. april 202, med lovforslaget foreslås, at det fremover alene skal være muligt for en ansøger at give hånd til borgmesteren eller en rådmand i stedet for en repræsentant for kommunalbestyrelsen. Endvidere skal det alene være muligt for en ansøger at deltage i en grundlovsceremoni i bopælskommunen, medmindre bopælskommunen beslutter at afholde en ceremoni i fællesskab med en nabokommune, eller at bopælskommunen efter aftale med en nabokommune henviser en ansøger til at deltage i en ceremoni i nabokommunen.

Det fremgår videre, at det er hensigten, at muligheden for, at en ansøger kan fravælge at deltage i en grundlovsceremoni i egen kommune, hvis borgmesteren f.eks. er en kvinde, fjernes, ligesom kommunernes mulighed for at erstatte en kvindelig borgmester med f.eks. et mandligt medlem af kommunalbestyrelsen, fjernes. Det vil således være tilfældigt, hvorvidt en deltager i ceremonien skal give hånd til en person af det modsatte køn.

For så vidt angår det anførte om Sundhedsstyrelsens anbefaling om ikke at udveksle håndtryk, bemærkes det, at der i det kommende lovforslag om indfødsrets meddelelse, som forventes fremsat i oktober 2021, vil blive foreslået, at der igen bliver stillet krav om, at ansøgerne skal udveksle håndtryk i forbindelse med deltagelse i grundlovsceremoni for at blive danske statsborgere. Dette skyldes, at anbefalingen fra Sundhedsstyrelsen nu er ændret, således at håndtryk ikke længere frarådes.

For så vidt angår det anførte af Københavns og Aarhus kommuner, bemærkes, at det fremgår af pkt. 2.4.2 i de almindelige bemærkninger til udkastet til lovforslaget, at den foreslåede bemyndigelse vil blive anvendt til bl.a. at fastsætte nærmere regler vedrørende udvekslingen af håndtryk – herunder at det altid er borgmesteren eller en rådmand, som ansøgeren skal udveksle håndtryk med i forbindelse med deltagelsen i en grundlovsceremoni. Der er således ikke noget krav om, at de øvrige opgaver ved grundlovsceremonien skal foretages af en borgmester eller en rådmand. Endelig bemærkes, at alle borgmestre i Københavns Kommune samt alle rådmænd i Aarhus Kommune kan varetage opgaven med håndtryk.

Udlændinge- og Integrationsministeriet henviser i øvrigt til den kommenterede høringsoversigt af 26. oktober 2018 vedrørende udkast til lovforslag om ændring af lov om dansk indfødsret og lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (L 80), som vedlægges.

2.5. Forhøjelse af det beløb, der betales ved indgivelse af en ansøgning dansk statsborgerskab

Danes Worldwide mener, at gebyret for en ansøgning om naturalisation synes urimeligt højt. Danes Worldwide anfører, at der allerede er et højt gebyr for både danskprøven og indfødsretsprøven, og at ansøgerne, grundet beskæftigelseskravet, allerede vil have bidraget til det danske samfund og betalt skat i minimum 3,5 år. Dertil kommer, at personen har opfyldt de mange krav, der er for at opnå naturalisation og gennem en periode på flere år aktivt har arbejdet for at leve op til kravene. Danes Worldwide anfører videre, at et endnu højere gebyr at være en unødigt hindring for de kommende danske statsborgere samt foreslår, at gebyret ikke sættes op, men derimod sænkes.

Fair Statsborgerskab! anfører, at det beløb, der betales ved indgivelse af en ansøgning om dansk indfødsret i forvejen er for højt, især set i betragtning af de samlede omkostninger i processen for at søge om dansk statsborgerskab, herunder gebyr for permanent opholdstilladelse og gebyret for at tage indfødsretsprøven. Fair Statsborgerskab bemærker, at en yderligere stigning kan betyde en stor barriere for nogle ansøgere samt at der dem bekendt ikke er planlagt en øgning af antallet af medarbejdere i Indfødsretskontoret set ift. at formålet med at hæve beløbet, der betales ved indgivelse af en ansøgning om dansk indfødsret, er at grundet en øget administration i Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Som det fremgår af pkt. 2.5.2 i bemærkningerne til udkastet til lovforslag, er formålet med at hæve det beløb, der betales ved indgivelse af en ansøgning om dansk indfødsret ved naturalisation, at finansiere udgifterne forbundet med den øgede administration, der følger af en række af elementerne i den nye indfødsretsaf tale.

Det fremgår videre af pkt. 4 i de almindelige bemærkninger vedrørende økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige, at etablering og afholdelse af Indfødsretsprøven forventes fra 2022 at medføre løbende udgifter på Udlændinge- og Integrationsministeriets område på i alt 0,5 mio. kr. årligt til udarbejdelse af supplerende værdispørgsmål og opdatering af læremateriale. Indførelsen af beskæftigelseskravene forventes endvidere at medføre merudgifter på Udlændinge- og Integrationsministeriets område på ca. 0,3 mio. kr. årligt i 2021 og frem til øget sagsbehandling, samt merudgifter på ca. 0,3 mio. kr. i 2021 til mindre it-tilpasninger.

3. Lovforslaget i forhold til lovudkastet

Der er foretaget en række lovtekniske ændringer og mindre redaktionelle justeringer og præciseringer af lovudkastet.